

Halk Sağlığı Hemşireliği Dersini Alan Öğrencilerin Topluma Sağlık Eğitimi Vermeye Yönelik Düşünceleri ve Önerileri

The Thoughts and Suggestions of the Students Taking the Public Health Nursing Course about Providing Health Education to the Society

Emel GÜVEN^{id}
İlknur AYDIN AVCI^{id}

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Hemşirelik Bölümü, Samsun, Türkiye

ÖZ

Amaç: Halk sağlığı hemşireliği dersini alan öğrencilerin topluma sağlık eğitimi vermeye yönelik düşünceleri ve önerilerini incelemektir.

Yöntemler: Kalitatif araştırma ilkelerine uygun olarak yapılan araştırmanın örneklemini Temmuz-Ağustos 2020 tarihleri arasında bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi 4. sınıfta okuyan 22 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Veriler kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak bireysel derinlemesine görüşme yöntemi ile online video konferans aracılığı ile toplanmıştır. Görüşmelerde sadece ses kaydı yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın 2020/469 karar sayılı etik kurulu ve kurum izni alınmıştır. Öğrencilerden google form aracılığıyla yazılı onam alınarak görüşmeler yapılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan 22 hemşirelik öğrencisinin yaş ortalaması $22,85 \pm 3,75$ olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin %90,9'unun kadın, %85'inin herhangi bir işte çalışmadığı ve %80'inin gelir durumunun orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %90'inin çekirdek aile tipine sahip olduğu ve %65'inin uzun süredir yaşadığı yerin il olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin topluma sağlık eğitimi vermeye ilişkin düşünce ve önerileri; sağlık eğitimine ilişkin benzer deneyimler yaşama durumları, eğitim materyali hazırlarken yaşanan güçlükler, toplum eğitiminde yaşanan güçlükler, topluma sağlık eğitimi vermenin önemi ve toplum sağlığı eğitim yöntemine ilişkin öneriler olmak üzere beş ana temadan ve alt temalarından oluşmuştur.

Sonuç: Öğrencilerin sağlık eğitimi materyali hazırlarken bireysel, toplumsal ve kurumsal güçlükler belirttiği ve toplum sağlığı eğitim yöntemlerine yönelik hedef grupla ve eğitim metodolojisi ile ilgili önerilerde bulunduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Halk sağlığı, hemşirelik, öğrenci, sağlık eğitimi, toplum

ABSTRACT

Objective: To examine the thoughts and suggestions of the students who take the public health nursing course about providing health education to the society.

Methods: The sample of the study, which was conducted in accordance with qualitative research principles, consisted of 22 nursing students studying in the 4th grade of the Faculty of Health Sciences of a university between July and August 2020. The data were collected via personal in-depth interview method and online video conference using personal information form and semi-structured interview form. Only audio recording was made during the interviews. Content analysis method was used to evaluate the data. Ethics committee and institution permission was obtained for the study, decision number 2020/469. Interviews were conducted by obtaining written consent from the students via the google form.

Results: The average age of 22 nursing students participating in the study was determined to be 22.85 ± 3.75 . It has been determined that 90.9% of the students are women, 85% do not work in any job, and 80% of them have a medium income level. It was found that 90% of the students had a nuclear family type and 65% of them lived in a province for a long time. The thoughts and suggestions of the students about providing health education to the society consisted of 5 themes and sub-themes. These themes are the theme of experiencing similar experiences in health

Geliş Tarihi/Received: 31.08.2020
Kabul Tarihi/Accepted: 08.04.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding author:
Emel Güven
E-mail: emel.guven@omu.edu.tr

Cite this article as: Güven E, Avcı İA. The thoughts and suggestions of the students taking the public health nursing course about providing health education to the society. *J Nursology*. 2022;25(2):89-94.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

education, the theme of difficulties in preparing educational material, the theme of difficulties in community education, the theme of the importance of providing health education to the community, and the theme of recommendations on public health education method.

Conclusion: It was determined that the students stated individual, social, and institutional difficulties while preparing health education material and made suggestions about the target group and education methodology for the public health education methods.

Keywords: Health education, nursing, public health, society, student

GİRİŞ

Sağlığın geliştirilmesi kavramı, insanları daha sağlıklı davranışlara motive etmeyi ve olumsuz yaşam tarzlarını değiştirmeyi amaçlamaktadır.¹ Sağlığın geliştirilmesi sağlık hizmeti olanakları, yasa veya yönetmelikler hakkında insanlara destek verilmesini, daha sağlıklı davranışların elde edilebilmesini ve yaşam tarzlarını değiştirebilmesini sağlar. Sağlığın geliştirilmesinin özü sağlık eğitimi sunmaktır. Sağlığın geliştirilmesi, sağlık eğitimi de dahil olmak üzere geniş ve kapsamlı bir kavram olup her iki kavram da sağlığa yaşam tarzı odaklı bir yaklaşım benimsemektedir.^{2,3}

Sağlık eğitimi, insanları daha sağlıklı davranışlara motive etmeye odaklanmaktadır. Aynı zamanda bu eğitim, sağlığa uygun gönüllü davranışları kolaylaştırmak için tasarlanmış herhangi bir öğrenme deneyimini de içermektedir.⁴ Sağlık eğitimi, insanların daha sağlıklı davranışa motive edilerek yaşam tarzını ve sağlık davranışını değiştirmeye yönelik sistematik girişimler olarak tanımlanabilir. Bilgi, tutum, beceri ve davranışlardaki hedefli değişiklikler bireylerin yararına olup sağlığın iyileşmesini sağlamaktadır.⁵

Hemşirelik mesleği ve uygulamalarında oldukça sık kullanılan sağlık eğitimi bilişsel, duyuşsal (tutum) ve psikomotor öğrenme alanları olmak üzere üç temel alanda yapılır ve bu alanlar birbirinin ön koşuludur.^{6,7} Bilgi olmadan tutum, bilgi ve tutum olmadan beceri ya da davranış değişikliği öğrenmeleri gerçekleşemez. Bilgi kasıtlı olarak planlanır çünkü bilgi aşamasındaki eksiklikler giderilmeden diğer aşamalara geçilemez.^{8,9}

Hemşireler, sağlıklı bireylerin ya da hastaların sağlık durumlarını iyileştirmek için bireylerin davranışlarını geliştirmeye odaklanarak sağlığı bozan davranışları değiştirmeye çalışır.¹⁰ Hemşirelik profesyonelleri sağlık eğitiminde örneğin, hastanede kalışla ilgili tüm konularda hastaları bilgilendirmek için kullanır.¹¹ Bilgiyi arttırmak amacıyla bilgi sağlamak sık sık gerçekleşir, ancak kasıtlı sağlık eğitimi olmadan davranış değişikliği için yetersizdir.^{12,13} Sağlık eğitimi, hemşirelik öğrencilerine Halk Sağlığı Hemşireliği dersi kapsamında verilmekte ve öğrenciler bu ders aracılığı ile topluma sağlık eğitimi verme sürecini öğrenerek uygulamaktadır. Literatürde sağlık eğitiminin etkinliğini değerlendirmeye yönelik çeşitli araştırmalar mevcuttur.

Hermanns ve arkadaşları tarafından 2017 yılında yapılan bir araştırmada, insülin rejimi ile tedavi edilen Tip 2 diyabeti olan kişiler için tasarlanmış 90 dakikalık altı haftalık seanslardan oluşan eğitim programının hipoglisemi riskini artırmadan HbA1c'yi düşürmede etkili olduğu saptanmıştır.¹⁴ Halk Sağlığı Hemşireliği dersini alan öğrenciler tarafından sağlık eğitimi istasyonunun geliştirilmesini ve uygulanmasını kapsayan bir araştırma bulunmaktadır. Araştırmada sağlık eğitimi istasyonunda öğrencilerin analitik ve değerlendirme, iletişim, kültürel

yeterlilik, uygulama becerilerinin toplum boyutları, halk sağlığı bilimi, liderlik ve sistem düşünme becerileri yer almaktadır. Araştırma sonucunda sağlık eğitimi alan bireylerin bu sistemle kendi sağlıklarını daha iyi anladıkları ve eğitimden memnun kaldıkları bulunmuştur.¹⁵ Chan ve arkadaşlarının çalışmasında (2016) 28-38. haftalarında 2.5 saatlik emzirmeye yönelik sağlık eğitimine katılan gebelere doğumdan iki hafta sonra 30-60 dakikalık telefon danışmanlığı verilmesiyle doğum sonrası 6 ay içerisinde sadece anne sütü ile besleme oranı eğitim grubunda %11,4; kontrol grubunda %5,6 olarak bulunmuştur.¹⁶ Başka bir araştırmada cinsel sağlık eğitimi alan kadınların eğitim almaya göre doğum kontrol yöntemi kullanma oranı daha yüksek bulunmuştur.¹⁷

Araştırmalar kapsamında sağlık bakım hizmetlerinde sağlık eğitimleri etkin bir şekilde kullanılmakta ve topluma yönelik verilen eğitimlerde en çok halk sağlığı hemşireleri yer almaktadır. Bu nedenle halk sağlığı hemşirelerinin bu yöndeki görüşleri önemlidir. Bu anlamda sağlık eğitime yönelik bilgi ve becerilerin öğrenci iken kazandırılması önem kazanmaktadır.^{11,15}

Literatürde Halk Sağlığı Hemşireliği dersini alan öğrencilerin topluma sağlık eğitimi vermeye yönelik görüşlerini değerlendiren araştırmalar sınırlı sayıdadır.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı Halk Sağlığı Hemşireliği dersini alan öğrencilerin topluma sağlık eğitimi vermeye yönelik düşünceleri ve önerilerini belirlemektir.

YÖNTEMLER

Araştırmanın türü: Bu araştırma kalitatif araştırma ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Örnekleme yöntemi: Araştırmanın örneklemini Temmuz-Ağustos 2020 tarihleri arasında araştırmaya dahil edilme kriterlerine uyan bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi 4. sınıfta okuyan 22 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur.

Dahil edilme kriterleri: Araştırmaya katılmayı kabul etmek, iletişim kurulabilmek ve gönüllü olmak, halk sağlığı hemşireliği dersini almak, bilgisayar ya da akıllı cep telefonuna sahip olmak.

Verilerin toplanması: Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda sorular literatür taraması sonucunda oluşturulmuştur.^{8,11,15} Görüşme formunda sağlık eğitime ilişkin benzer deneyim yaşama durumları, eğitim materyali hazırlarken yaşanan güçlükler, topluma eğitim vermenin önemi, toplum eğitiminde yaşanan güçlükler ve toplum

sağlığını geliştirmede uygulanacak eğitim yöntemine ilişkin önerileri kapsayan ve yönlendirici olmayan, yansız açık uçlu sorular içermektedir. Görüşme formu 3 kişi ile pilot görüşme yapılarak soruların anlaşılabilirliği açısından değerlendirilmiştir.

Veriler bireysel derinlemesine görüşme yöntemi ile online video konferans aracılığı ile toplanmıştır. Öğrencilerden alınan bilgiler yeni ve farklı veri elde edilemediğinde doygunluğa ulaştığı kabul edilerek görüşmeler sonlandırılmıştır. Görüşmelerde görüntü kaydı yapılmadan sadece ses kaydı yapılmıştır. Öğrencilerden video konferansta görüntülerini kapatmaları istenmiştir. Her bir görüşme ortalama 45-60 dakika sürmüştür. Görüşmeler bizzat araştırmacılar tarafından yapılmış, araştırmacılar niteliksel araştırmalar ve görüşme yöntemlerine ilişkin daha önceden eğitilmiştir. Öğrencilerle görüşmeler dönem bittikten ve öğrenciler mezun olduktan sonra yapılarak sonuçların güvenilirliği artırılmıştır.

Verilerin değerlendirilmesi: Görüşmeler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra görüşmeler tekrar tekrar dinlenerek Microsoft Word programında yazıya geçirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından okunarak, cümlelerden kodlar oluşturulmuştur. Oluşan kodlardan sonra tematik kodlamaya geçilerek uygun temalar çıkarılmıştır. Ardından kodlanan ve temaları oluşturulan tüm görüşme verileri rapor haline getirilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü: Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nden 21.07.2020 karar tarihli, 2020/469 karar sayılı etik kurulu ve kurum izni alınmıştır. Tüm görüşmelere yönelik gizlilik esas alındığı için öğrencilere kayıtların sadece bilimsel amaçlarla kullanılacağı ve saklı tutulacağı belirtilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden yazılı onam alınarak görüşmeler başlatılmıştır. Yazılı onam Google form aracılığıyla alınmıştır. Araştırmaya dahil edilecek öğrencilere internet aracılığı ile çalışmanın duyurusu

yapılarak gönüllülük ve gizlilik ilkesine uygun olarak çalışmaya dahil edilmiştir.

BULGULAR

Araştırma 22 hemşirelik öğrencisiyle yürütülmüştür. Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması $22,85 \pm 3,75$ (min 21-max 40) olarak bulunmuştur. Öğrencilerin %90,9'unun kadın, %85'inin herhangi bir işte çalışmadığı ve %80'inin gelir durumunun orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Halk Sağlığı Hemşireliği dersini alan öğrencilerin %90'ının çekirdek aile tipine sahip olduğu ve %65'inin uzun süredir yaşadığı yerin il olduğu saptanmıştır.

Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin toplumun sağlık eğitimine ilişkin düşünce ve önerileri beş ana tema ve alt tema olarak sınıflandırılmıştır (Şekil 1).

Öğrencilerin Sağlık Eğitimine İlişkin Benzer Deneyimler Yaşama Durumları

Sağlık eğitimine ilişkin benzer deneyimler yaşama durumları temasında Halk Sağlığı Hemşireliği dersini alan öğrencilerin daha önceden sağlık eğitimine yönelik yaşadığı benzer deneyimler yer almaktadır. Tema klinik uygulama deneyimi ve saha uygulaması deneyimi olmak üzere 2 alt temadan oluşmaktadır.

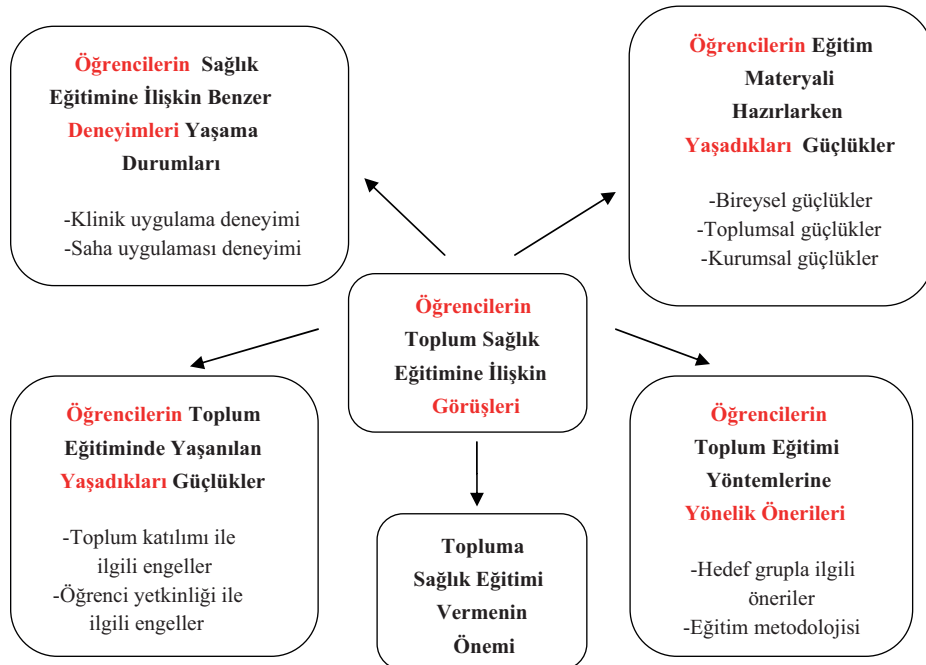
Öğrencilerin Klinik Uygulama Deneyimi

Bu temada Halk Sağlığı Hemşireliği dersini alan öğrencilerinin klinik uygulamalarda yaşadığı sağlık eğitimine ilişkin benzer deneyimleri içeren ifadeler belirtilmiştir. Temaya ilişkin ifadeler şu şekildedir;

"Daha önce çıktığımız uygulama alanlarında yaşadık. Farklı konularda ve yaş gruplarında eğitimlerde bulduk."

"Daha önceden sağlık eğitimleri bire bir hastaya yönelikti buna benzer bir eğitim yapmadım."

"Uygulamaya çıktığım bütün kliniklerde hasta bireylere sağlık eğitimlerinde buldum."

Şekil 1. Toplum Sağlık Eğitimine İlişkin Düşünce ve Önerilerine Yönelik Oluşturulan Ana Temalar ve Alt Temaları.

Öğrencilerin Saha Uygulaması Deneyimi

Saha uygulaması deneyimi alt temasında öğrencilerin saha uygulamalarında sağlık eğitimine ilişkin benzer deneyimlere yönelik durumlar yer almaktadır. Temaya yönelik ifadeler şu şekildedir;

“Halk sağlığı hemşireliği dersi kapsamında rotasyon yerlerimizden biri olan ilkököl stajında egzersiz konusunda eğitim düzenledik.”

“Okullarda öğrencilere eğitimler verdim.”

Öğrencilerin Eğitim Materyali Hazırlarken Yaşanılan Güçlükler

Bu tema kapsamında öğrencilerin hazırladığı sağlık eğitimi materyali hazırlama sürecinde yaşadıkları güçlükler yönelik ifadeleri incelenmiştir. İnceleme sonunda yaşanan güçlükler bireysel, toplumsal ve kurumsal güçlük alt temaları olarak gruplandırılmıştır.

Bireysel Güçlükler

Bireysel güçlükler alt temasında öğrencilerin sağlık eğitimi hazırlık sürecinde yaşadığı bireysel güçlüklerle ilişkin durumlar incelenmiştir. Temaya ilişkin ifadeler şu şekildedir;

“Eğitim materyali hazırlarken estetik olması konusunda ve kullanılacak materyallerin hedef gruba uygun olmasını sağlamada güçlükler yaşadım.”

“Vereceğimiz eğitim çok kişiye hitap edeceğinden malzemelerimizi çoğaltmak maddi olarak sorun yaratacaktı. Bu nedenle konumuzla ilgilenen kurumlardan destek alma kararı aldık. Bu bizim işimizi kolaylaştırdı.”

“Materyalleri hazırlarken çok fazla zaman kaybettik. Bunlara harcadığımız fazla zamanla konuya daha iyi hazırlanıp bilgi sahibi olabilirdik.”

“Yaptığımız etkinliği topluluk ile beraber yapmamız daha çok dikkat çekmiş olsa da hazırlık aşamasında ilk günden beri beraber hazırlansaydık daha planlı olacağımıza inanıyorum.”

“Maddi açıdan sıkıntı yaşıyorum genellikle tasarladığımız şeyi üç boyuta dökerken genelde parasal anlamda bizi zor duruma sokuyor. Bazen eğitim yapacağımız stajda, yapılması gerekenler okulda sorumluluk almayan öğrenciler yüzünden diğer zamana sarkıyor bu da zaman kaybı oluyor yani grubu kendimiz oluştursak daha kolay olur iletişim açısından.”

“Bilgilere erişmede sorun yaşadım ya da insanlara bu bilgiyi nasıl aktarmam gerektiği konusunda aşırı zorlandım.”

“Herkesin aklına inanılmaz güzel fikirler geldi. Kimisini gerçekleştirdik, kimisini de genelde maddi kaynaklı sebeplerden dolayı gerçekleştiremedik.”

Toplumsal Güçlükler

Bu alt temada öğrencilerin sağlık eğitimi hazırlık sürecinde yaşadığı toplumsal güçlükler yönelik ifadeler yer almaktadır. Bu tema ile ilgili ifadeler şu şekildedir;

“Herkesin anlayabileceği materyalleri kullanmak önemlidir bu konuda zorlanma yaşadık.”

“Eğitim materyali hazırlarken, materyalin toplumun dikkatini çekmesi ve kötüye kullanılmaması açısından dikkat etmemiz gerekti. Hazırladığımız materyallerden bazılarını bu sebepten dolayı çıkarmak zorunda kaldık.”

Kurumsal Güçlükler

Kurumsal güçlükler alt teması Halk Sağlığı Hemşireliği dersini alan öğrencilerin sağlık eğitim materyali hazırlarken yaşadıkları kurumsal güçlükler yönelik ifadeler içermektedir. Temaya yönelik ifade şu şekildedir;

“Uygulama yaparken çalışmamız için uygun alan yoktu. Fakültenin kantininde çalışma yapmak zorundaydık. Düşündüğümüz çoğu fikri uygulayamasak da güzel çalışmalar yaptığımızı düşünüyorum.”

Toplum Eğitiminde Yaşanılan Güçlükler

Hemşirelik öğrencilerinin topluma sağlık eğitimi verirken yaşadıkları güçlükler toplum katılımı ile ilgili engeller ve öğrenci yetkinliği ile ilgili engeller olmak üzere iki alt temadan oluşmaktadır.

Toplum Katılımı ile İlgili Engeller

Bu temada öğrencilerin toplum eğitimi sürecinde yaşadığı toplum katılımına ilişkin ifadeler incelenmiştir. Tema ile ilgili ifadeler şu şekildedir;

“Eğitime açık olmayan dinlemek istemeyen kişilerin olması sorun oluyor.”

“Bireyler yaş ortalamalarının bize yakın olması nedeni ile eğitime karşı ilgisizdi ve eğitimi basit olarak algıladı, çocuklara yapın siz bunları, biliyoruz biz bunları gibi sözler ifade ederek ciddiye alınmadım güçlükler yaşadım.”

“Genelde ciddiye almıyorlar seni eğitimi dinlemek istemeyenler dalga geçmek amaçlı katılanlar falan oluyor bu sıkıntı biraz.”

Öğrenci Yetkinliği ile İlgili Engeller

Bu alt temada toplum eğitiminde öğrencilerin kendi yetkinliğine yönelik durumlar yer almaktadır. Temaya ilişkin ifadeler şu şekildedir;

“Hedef grubun sunuma ve verilen eğitime dikkatini çekebilme konusunda ve eğitimin hedef gruba uygun olmasını sağlamada güçlükler yaşadım.”

“Daha çok çocuklara yönelik eğitim yaptığımız için bilgileri onların anlayacağı dile çevirmede zorlandım.”

Topluma Sağlık Eğitimi Vermenin Önemi

Tema hemşirelik öğrencilerinin topluma sağlık eğitimi vermenin önemini belirten ifadeler içermektedir. Topluma sağlık eğitimi vermenin önemi temasına yönelik ifadeler şu şekildedir;

“Tüm malzemeleri aldık ve iş bölümü yaparak çok fazla sıkıntı yaşamadan materyallerimizi tamamladık. Stant açtığımız günde arkadaşlarımızın yardımıyla daha da güzel oldu. Benim için çok faydalı ve eğlenceliydi.”

“Uygulama boyunca birçok kişide farkındalık oluşturduğumuzu düşünüyorum. Birçok kişiden olumlu geri dönüşler aldık. Çoğu kişinin kafasındaki soruları cevapladık, doğru bilinen yanlışları düzelttik. Yararlı ve anlamlı bir etkinlik oldu.”

“Uygulama alanın da kendimi yeterli ve güvenli hissettim.”

“Uygulama tarihi ve yerinin çok iyi seçildiğini düşünüyorum. Beklenen kalabalığa ulaşabildiğimizi ve farkındalık yarattığımızı düşünüyorum.”

“İlk defa Halk Sağlığı kapsamında bir etkinlikte görev alabilmek, kendi emeğimizle insanlara ulaşabilmek, bunun için hazırlanan materyallerde emeğimizin olması da ayrıca gurur vericiydi.”

İnsanların olumlu geri bildirimleri, öğrenmeye yönelik ilgi ile bizi dinlemeleri, soru sormaları bizim etkinlik sürecindeki motivasyonumuzda çok etkiliydi.”

“Üç senedir hastanelere gitmenin yanı sıra hemşirenin farklı ortamlarda da istedikten sonra faydalı olabileceğini görmüş olduk. İlk kez o gün kendimi stajdaymışım gibi hissetmediğim bir gün oldu.”

“Değerli yöneticilerimizin ve değerli hocalarımızın katılımıyla emeğimize verilen değerden dolayı hepimiz çok mutluyduk. Birlikte birçok fotoğraf çekindik. Kendi adıma unutamayacağım bir farkındalık çalışması gerçekleştirmiştim.”

Toplum Sağlığını Geliştirmede Uygulanacak Eğitim Yöntemine İlişkin Öneriler

Halk Sağlığı Hemşireliği dersini alan öğrencilerin toplum sağlığını geliştirmede uygulanan eğitim yöntemlerine yönelik önerilerden oluşan tema hedef grupla ve eğitim metodolojisi ile ilgili önerileri içeren iki alt temadan oluşmaktadır.

Hedef Grupla İlgili Öneriler

Hedef grupla ilgili öneriler alt temasında hemşirelik öğrencilerinin toplum sağlığını geliştirmede kullanılan eğitim yöntemlerine ilişkin öneriler yer almaktadır. Temaya ilişkin ifadeler şu şekildedir;

“Risk grupları belirlenmeli ve ona yönelik adımlar atılmalı.”

“Sağlık eğitimleri toplum hassasiyeti dikkate alınarak hazırlanmalı.”

Eğitim Metodolojisi ile İlgili Öneriler

Eğitim metodolojisi ile ilgili bu temada öğrencilerin toplum sağlığını geliştirmede uygulanacak sağlık eğitimi yöntemlerini içeren ifadeler içermektedir. Bu tema ile ilgili ifadeler şu şekildedir:

“Öncelikle kullanılan dil ve araç gereçler ulaşılabilir ve herkesin anlayabileceği şekilde seçilmelidir. Görsel olarak desteklenen eğitimler daha ilgi çekici ve akılda kalıcı olmaktadır.”

“Bizim, okullara gidip toplu eğitimler düzenlememizin daha faydalı olacağını düşünüyorum.”

“Yaş olarak büyük bireylere konferans tarzı düzenlemelerin daha olumlu olabileceğini düşünüyorum.”

“Standların açılması güzel ve anlamlı ama bunun yanında sosyal deneyler de yapılabilir.”

“Bundan sonra yapılacak diğer etkinliklerde gerçekleştirilemeyen fikirlere öncelik verilebilir eğer şartlar uygun olursa.”

“Bence bu etkinlikler daha fazla yapılmalı ve bu tarz konularda eğitim verenlerin kendilerini geliştirip daha fazla farkındalık yaratması topluma çok büyük yarar sağlayacaktır.”

TARTIŞMA

Çalışmada eğitim materyali hazırlarken yaşanan güçlükler temasında öğrencilerin maddi, planlama, zaman yönetimi ve bilgiye erişimde problemler yönünden bireysel güçlükler yaşadığı bulunmuştur. Öğrenciler sağlık eğitiminin toplum tarafından anlaşılabilirliğini sağlamada ve toplumun dikkatini çekmede toplumsal güçlükler yaşarken, uygulama alanlarındaki kısıtlılıklara bağlı olarak kurumsal güçlükler de deneyimlemiştir. Büyüksoy’un çalışmasında (2020) topluma hizmet ederek öğrenme deneyimi yaşayan hemşirelik öğrencileri eğitim verirken eğitimi planlama ve yönetmede, toplumun eğitim gereksinimlerini saptamada ve eğitim vermede zorluklar yaşayarak bu alanlarda beceri kazandıklarını

ifade etmiştir.¹⁸ Toplum eğitimlerinde materyal hazırlama önemli bir süreçtir. Öğrencilerin bu bölümde güçlük yaşamaları toplumu tanımaya yönelik farkındalıkları ve topluma daha iyi eğitim vermeye yönelik motivasyonlarından kaynaklanmış olabilir.

Araştırmada toplum eğitiminde yaşanan güçlükler temasında hemşirelik öğrencileri toplum tarafından dikkate alınmamaya bağlı toplum katılımı ile ilgili engeller yaşarken, öğrenciler sağlık eğitiminin hedef kitleye yönelik sunulması hususunda da öğrenci yetkinliği ile ilgili engeller belirtmiştir. Halk Sağlığı Hemşireliği dersi kapsamında yapılan ev ziyaretleri ile ilişkili öğrenci hemşirelerin görüşlerinin alındığı bir araştırmada, öğrencilerin %34,9’unun ev ziyareti sürecinde sağlık eğitimi verirken sorun yaşadığı ve %13,8’inin dikkat dağıtacak faktörler nedeniyle sorun yaşadığı bulunmuştur.¹⁹ Hedef kitle ve ihtiyaçlar sağlık eğitimi vermede oldukça önemlidir. Öğrencilerin genellikle hemşirelik eğitimi sürecinde klinik çalışmalara katılması ve hasta odaklı eğitim verme deneyimlerinin bulunması toplum sağlığı çalışmalarında hedef kitleye yönelik eğitimlerde güçlük yaşamalarına neden olmuş olabilir.

Halk Sağlığı Hemşireliği Dersini alan öğrenciler topluma sağlık eğitimi vermenin önemi temasında öğrenciler sağlık eğitiminin faydalı, anlamlı, topluma yönelik önemli bir farkındalık çalışması olduğunu ve kendilerinin de mutlu, yeterli ve güvende hissettiklerini ifade etmiştir. Topluma hizmet ederek öğrenme deneyimi yaşayan hemşirelik öğrencileri ile yürütülen nitel bir araştırmada, öğrencilerin klinikten farklı olarak hasta bireye değil sağlıklı bireye bakım ve eğitim hakkında hemşire olarak tek başına karar verebildiği, hastalıkları önlemede ve sağlığı korumada hemşirenin önemini fark ettiği ve bilinçli toplum için ne yapılması gerektiğini kavradığı saptanmıştır.¹⁸ Öğrencilerin topluma yönelik verilen sağlık eğitiminin önemsemesi öğrencilerin farkındalıkları, motivasyonları ve eğitimin hasta bireylere değil sağlıklı bireylere yapılmasından kaynaklanabilir.

Toplum sağlığını geliştirmede uygulanacak eğitim yöntemine ilişkin öneriler temasında hemşirelik öğrencilerinin risk gruplarına ve toplum hassasiyetine ilişkin hedef gruba yönelik önerileri yer almıştır. Ayrıca öğrenciler sağlık eğitiminin herkesin anlayacağı şekilde yapılması, okul sağlığına yönelik eğitimlerin artırılması, konferansların yapılması, gerçekleşmeyen fikirlere öncelik verilmesi, sosyal deneylerin yapılması, eğitimlerin daha fazla yapılması ve eğitim verenlerin kendilerini geliştirmesi hususunda eğitim metodolojisine yönelik öneriler belirtmiştir. Özsoy ve arkadaşlarının 2019 yılında ilköğretim öğrencilerinin sağlık durumlarını ve sağlık risklerini belirlemek için yaptığı bir araştırmada fiziksel aktivitede, hijyen davranışlarında yetersizlikler, kronik hastalıklar, kaza öyküsü, fazla kilolu/obez olma, çürük/eksik diş gibi ağız ve diş sağlığı sorunları, üst solunum yolu enfeksiyonları ve psikososyal davranış sorunları bulunmuştur.²⁰ İlköğretim 3., 4. ve 5. sınıflarda okuyan öğrencilerle yapılan bir araştırmada Sosyal Bilişsel Teorisine temellendirilerek geliştirilen okul sağlığı hemşireliği uygulamalarının öğrencilerde olumlu sağlık davranışları kazandırmada etkili olduğu belirlenmiştir.²¹ Hemşirelik öğrencilerinin hedef gruba ve eğitim metodolojisine yönelik önerileri, toplum sağlığına yönelik verilen sağlık eğitiminin önemsemelerine ve öğrencilerin sağlık eğitimi sürecindeki yetkinliğine etki edebilir.

Araştırma sonucunda Halk Sağlığı Hemşireliği dersini alan öğrencilerin topluma sağlık eğitimi vermeye yönelik düşünceleri ve önerileri beş ana tema ve alt temalarda incelenmiştir.

Öğrencilerin sağlık eğitimine ilişkin benzer deneyimler yaşama durumları temasında klinik ve saha uygulamalarına ilişkin deneyimlere yer verilmiştir. Eğitim materyali hazırlarken öğrenciler bireysel, toplumsal ve kurumsal güçlükler yaşamıştır. Toplum eğitiminde, toplum katılımı ve öğrenci yetkinliğine ilişkin güçlükler ifade edilmiştir. Öğrenciler topluma sağlık eğitimi vermenin önemi hakkında görüşlerini belirtmiştir. Toplum sağlığını geliştirmede uygulanacak eğitim yönteminin hedef grup ve eğitim metodolojisine göre belirlenmesi ifade edilmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda, toplum sağlığını geliştirmede uygulanacak eğitim yöntemine ilişkin hemşirelik öğrencilerinin risk gruplarına ve toplum hassasiyetine yönelik hazırlanacak sağlık eğitimi herkesin anlayacağı şekilde yapılmalıdır. Okul sağlığına yönelik eğitimler artırılmalı, konferanslar yapılmalı, gerçekleşmeyen fikirlere öncelik verilmeli ve sosyal deneyler yapılmalıdır. Eğitimlerin daha fazla yapılması ve eğitim verenlerin kendilerini geliştirmesi hususunda eğitim metodolojisine yönelik önerileri sağlık eğitimlerine entegre edilmelidir. Hemşirelik öğrencilerinin toplumu tanımaya yönelik farkındalık çalışmaları yapması ve toplum ihtiyaçlarını analiz etmeye ilişkin eğitim vermeleri önerilebilir.

Araştırmanın Sınırlılığı: Araştırmanın sadece bir üniversitede yapılması araştırmanın sınırlılığıdır.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan alınmıştır (Tarih: 21.07.2020, No: 2020/469).

Bilgilendirilmiş Onam: Çalışmaya katılan katılımcılardan yazılı onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – İ.A.A., E.G.; Tasarım – İ.A.A., E.G.; Denetleme – İ.A.A.; Kaynaklar – E.G.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – E.G.; Analiz ve/veya Yorum – İ.A.A., E.G.; Literatür Taraması – E.G.; Yazıyı Yazan – İ.A.A., E.G.; Eleştirel İnceleme – İ.A.A.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: Approval was obtained from the Social and Human Sciences Ethics Committee of Ondokuz Mayıs University (Date: 21.07.2020 No: 2020/469).

Informed Consent: Written informed consent was obtained from all participants who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – İ.A.A., E.G.; Design – İ.A.A., E.G.; Supervision – İ.A.A.; Materials – E.G.; Data Collection and/or Processing – E.G.; Analysis and/or Interpretation – İ.A.A., E.G.; Literature Review – E.G.; Writing – İ.A.A., E.G.; Critical Review – İ.A.A.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declare that this study had received no financial support.

KAYNAKLAR

1. Green LW, Ottoson JM, Roditis ML. Public health education and health promotion. In: Shi L, Johnson JA, eds. *Novick & Morrow's*

Public Health Administration: Principles for Population-Based Management. 3rd ed. Burlington: Jones & Bartlett Learning; 2014:477-504.

- Lind C, Baptiste L, Health Promotion, et al., eds. *Community Health Nursing A Canadian Perspective*. 5th ed. Pearson Canada Inc; 2020:137-168.
- World Health Organization. *Health Promoting Schools*. 2020. Retrieved from https://www.who.int/topics/health_education/en/. (Erişim Tarihi: 12.06.2020)
- Bahar A, Açıl D, Modeli SG. Kavramsal yapı. *Dokuz Eylül Univ Hemşirelik Fak Electron Derg*. 2014;7(1):59-67.
- Nurmala I, Pathak YV. *Public Health Education in the United States. Advancing Professional Development Through CPE in Public Health*. 1st ed. CRC Press; 2019:1-25.
- Pender NJ, Murdaugh CL, Parsons MA. *Health Promotion In Diverse Populations. Health Promotion in Nursing Practice*. 7th ed. Pearson Education, Inc.; 2014:234-253.
- Sassen B. Health Promotion and Health Education: Improving Patients' Health Status. In: *Nursing: Health Education and Improving Patient Self-Management*. 1st ed. Springer Nature; 2018:81-137.
- Hacıoğlu N. Sağlık eğitimi. İçinde: Erci B, ed. *Halk Sağlığı Hemşireliği*. 2. Baskı. Anadolu Nobel Tıp Kitabevleri; 2016:204-218.
- Todd D. Community and public health nursing. In: Rector C, ed. *Health Promotion: Achieving Change Through Education*. 9th ed. Philadelphia: Wolters Kluwer; 2018:1037-1120.
- Wills J. *Health and Health Promotion. Fundamentals of Health Promotion for Nurses*. 2nd ed. West Sussex, UK: John Wiley & Sons; 2014:4-20.
- Hacıoğlu N, Hemşirelikte HN. *Öğretim, Öğrenme ve Eğitim: Sağlık Eğitimi*. 1. Baskı. Nobel Tıp Kitabevleri; 2011:91-102.
- Gilbert GG, Sawyer RG, McNeill EB [introduction]. *Health Education: Creating Strategies for School and Community Health*. 3rd ed. Jones & Bartlett; 2015:3-10.
- Tüfekçi FG. Sağlık Koruma ve Geliştirme. In: *Demirbaş BC, ed. Sağlık Koruma ve Geliştirmede Sağlık Eğitiminin Önemi*. Göktuğ Matbaacılık; 2015:41-46.
- Hermanns N, Ehrmann D, Schall S, Maier B, Haak T, Kulzer B. The effect of an education programme (MEDIAS 2 BSC) of non intensive insulin treatment regimens for people with Type 2 diabetes: A randomized, multi-centre trial. *Diabet Med*. 2017;34(8):1084-1091. [CrossRef]
- Niemi CA, Payne AM, Bates R. Development and implementation of a health education station by community health nursing students. *Public Health Nurs*. 2018;35(6):581-586. [CrossRef]
- Chan MY, Ip WY, Choi KC. The effect of a self-efficacy-based educational programme on maternal breast feeding self-efficacy, breast feeding duration and exclusive breast feeding rates: a longitudinal study. *Midwifery*. 2016;36:92-98. [CrossRef]
- Seidu AA, Ameyaw EK, Ahinkorah BO, et al. Sexual and reproductive health education and its association with ever use of contraception: A cross-sectional study among women in urban slums. *Accra. Reprod Health*. 2022;19(1):7. [CrossRef]
- Büyüksöy GD. Bir devlet üniversitesinde okuyan öğrenci hemşirelerin topluma hizmet ederek öğrenme deneyimi: Nitel bir araştırma. *Halk Sağlığı Hemşireliği Derg*. 2020;2(1):14-25.
- Uğur HG, Çatiker A. Halk sağlığı hemşireliği dersi kapsamında yapılan ev ziyaretleri ile ilişkili öğrenci hemşirelerin görüşlerinin belirlenmesi. *Ordu Univ Hemşirelik Çalışmaları Derg*. 2019;2(3):139-149.
- Özsoy SA, Kalkım A, Sert ZE. İlkokul öğrencilerinin sağlık durumunun ve sağlık risklerinin tanınması. *Balikesir Sağlık Bilimleri Derg*. 2019;8(3):135-142.
- Mert K, Aksayan S. Olumlu sağlık davranışlarının kazandırılmasında okul sağlığı hemşireliği uygulamaları. *Türkiye Klinikleri J Public Health Nurs-Special Topics*. 2016;2(1):1-6.